

N:o 68.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1897, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1900 års verdensutställning i Paris.

(2:dra U. A.)

I en den 12 mars innevarande år aflåten, till förberedande behandling af statsutskottet öfverlemnad proposition (n:o 59) har Kongl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1898 till Kongl. Maj:ts föfogande ställa ett anslag af 300,000 kronor, att användas till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i 1900 års verdensutställning i Paris och till understöd åt teknici och arbetare för att besöka nämnda utställning.

Föredragande departementschefen har till återopade statsrådsprotokollet meddelat, att franska republikens härvarande minister i skrifvelse den 17 oktober 1895 å sin regerings vägnar inbjudit de förenade rikena att officiellt deltaga i den allmänna konst-, industri- och landbruksutställning, som franska republikens regering beslutit anordna att ega rum i Paris år 1900.

Enligt det officiella reglementet för utställningen, uti hvilken alla nationer inbjudits att deltaga, skulle densamma öppnas den 15 april och

räcka till den 5 november 1900. Utställningen skulle omfatta nutidens alster af konst, industri och landtbruk samt tillika innehålla en framställning af utvecklingen af dylika tillverkningar från år 1800, hvarjemte åtskilliga specialutställningar och täflingar komme att dervid anordnas. Till plats för utställningen vore utsedt Marsfältet samt Trocadéro med omgifvande områden. Högsta myndigheten för utställningen vore vederbörande minister för handel, industri m. m. Bestyret med utställningens anordnande vore uppdraget åt en generalkommissarie, under hvilken sorterade särskilda direktörer för de olika delarne af förvaltningen. Dessa utgjorde utställningens komité med generalkommissarien till ordförande. Hvarje främmande nation, som deltog i utställningen, skulle representeras af ett särskildt ombud hos generalkommissarien, och vore detta ombud ensamt behörigt att å sin nations vägnar afhandla med generalkommissarien och öfriga tjänstemän för utställningen.

Utställningsföremålen indelades i följande 18 grupper, hvardera fördelade i visst antal klasser:

- I. Uppfostran och undervisning;
- II. Konstalster;
- III. Vetenskapliga hjälpmedel;
- IV. Mekaniska hjälpmedel;
- V. Elektricitet;
- VI. Ingeniörsväsen, transportmedel;
- VII. Landtbruk;
- VIII. Trädgårdsskötsel;
- IX. Skogsskötsel, jagt, fiske m. m.;
- X. Näringsmedel;
- XI. Mineralindustri;
- XII. Dekorering och möblering af offentliga och enskilda byggnader;
- XIII. Garn, väfnader, klädesplagg;
- XIV. Kemisk industri;
- XV. Öfrig industri;
- XVI. Social ekonomi, hälsovård och fattigvård;
- XVII. Kolonialväsen;
- XVIII. Krigsväsen.

Genom kongl. remiss anbefaldt att i detta ärende afgifva utlåtande, hade kommerskollegium dels begärt yttranden i ämnet från landtbruksstyrelsen, landtbruksakademiens förvaltningskomité, akademien för de fria konsterna, fullmäktige i jernkontoret samt styrelserna för Svenska slöjdföreningen och Sveriges allmänna exportförening, dels anmodat

öfverståthållareembetet samt magistraterna i Göteborg, Malmö, Gefle, Norrköping, Borås och Eskilstuna att på lämpligt sätt bereda sådana föreningar af näringsidkare, som afsåges i § 13 af kongl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, tillfälle att i detta ämne sig yttra och dervid särskildt meddela, huruvida för ifrågavarande utställning kunde väntas någon lifligare anslutning från svenske näringsidkares sida, egnad att påkalla Sveriges officiella deltagande i densamma; dels ock genom annons i allmänna tidningarne tillkännagifvit, att den, som hade något att i saken andraga, egde att med skriftligen affattadt yttrande till kollegium inkomma.

Efter det dylika yttranden afgifvits af landtbruksstyrelsen, landtbruksakademiens förvaltningskomité, akademien för de fria konsterna, fullmäktige i jernkontoret, styrelsen för svenska slöjdföreningen, styrelsen för Sveriges allmänna exportförening, Sveriges urmakareförening, Stockholms fabriksförenings fullmäktige, Eskilstuna fabriksförening, Norrköpings fabriksförening samt Malmö industriförening, hade kommerskollegium inkommit med berörda yttranden samt eget utlåtande af den 23 nästlidne februari.

För det hufvudsakliga innehållet i dessa yttranden redogöres å sid. 4—6 i statsrådsprotokollet, hvartill utskottet tillåter sig hänvisa.

För egen del hade kommerskollegium anfört: Af de inkomna yttrandena framginge otvetydigt, att, äfven om ej nu kunnat utrönas i hvilken omfattning den svenska industrien och konsten kunde komma att vid utställningen i Paris år 1900 företrädas, dock ett öfvervägande intresse funnes för Sveriges officiella deltagande i densamma. Skulle af statsmedel anvisas anslag för ändamålet till sådant belopp, att de allmänna omkostnaderna för Sveriges deltagande i utställningen derigenom betäcktes, ansåge kollegium på grund af erfarenheten från föregående utställningar med fullt fog kunna antagas, att, derest icke synnerligen ogynsamma konjunkturer dessförinnan uppstode, anslutningen från de svenske industriidkarnes och konstnärernes sida blefve ganska tillfredsställande. Ett uteblifvande från nu ifrågasatta utställning skulle utan tvifvel, särskildt om det ställdes i sammanhang med Sveriges frånvaro från Pariserutställningen år 1889, kunna komma att medföra ett direkt menligt inflytande på Sveriges och Frankrikes ekonomiska mellanvaranden. Men icke allenast med afseende å Frankrike vore ett deltagande i berörda utställning af vigt. Vid densamma komme antagligen de allra flesta nationer att vara genom utställningar företrädade. Derest vi icke skulle deltaga i denna täflan, kunde deraf för vår handel och industri uppkomma föga gynsamma förhållanden samt den före-

ställning bibringas ej mindre Frankrikes än äfven andra länders folk, att inom våra dagars kulturarbete Sverige icke intoge den rang och ställning, som det onekligen vore berättigadt att anses innehafva. Att kostnaderna för ett Sveriges officiella deltagande i Pariserutställningen skulle, med hänsyn till nödvändigheten att derstädes så uppträda, att vår utställning blefve bemärkt, varda icke oafsevärda, vore gifvet, men dessa kostnader kunde dock antagas komma att understiga utgifterna för Sveriges deltagande i Chicagoutställningen år 1893.

Kommerskollegium ansåge sig alltså, på grund af hvad i ärendet förekommit och kollegium för egen del sålunda andragit, böra tillstyrka, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd i syfte, att Sverige blefve vid utställningen i Paris år 1900 officiellt representeradt.

Uti en till departementschefen öfverlemnad promemoria hade sedermera generaldirektören R. Åkerman och kommerserådet Th. Nordström afgifvit en beräkning angående det bidrag af statsmedel, som kunde för Sveriges deltagande uti förevarande utställning erfordras.

I denna promemoria hade till en början erinrats om de medel, som anvisats för Sveriges deltagande i verldsutställningarne i Filadelfia 1876, i Paris 1878 och i Chicago 1893, af hvilken redogörelse jemte i öfrigt tillgängliga handlingar inhemtades:

För Sveriges deltagande i utställningen i Filadelfia beviljades vid 1874 och 1875 årens riksdagar tillhopa 400,000 kronor, deraf 27,000 kronor användts till reseunderstöd. För deltagande i utställningen i Paris år 1878 beviljade Riksdagen 200,000 kronor, hvarjemte Kongl. Maj:t af tillgängliga medel anvisade tillhopa 63,000 kronor, deraf 3,000 kronor till reseunderstöd. Till Sveriges deltagande i utställningen i Chicago år 1893 och till understöd åt teknici att besöka nämnda utställning beviljade 1892 års Riksdag 200,000 kronor, hvarjemte Kongl. Maj:t anslog tillhopa 200,000 kronor. Af de sålunda anslagna medlen anvisades 50,000 kronor att utgå såsom reseunderstöd åt teknici för besökande af utställningen.

Enligt hvad vidare meddelats i nämnda promemoria, hade de *allmänna* omkostnaderna för Sveriges deltagande i nämnda utställningar uppgått till följande belopp:

för utställningen i Filadelfia	kr. 373,000: —
för utställningen i Paris:	
af statsmedel	kr. 260,000: —
» enskilde tillskjutna	» 10,500: —
	» 270,500: —;

för utställningen i Chicago:

af statsmedel	kr. 347,219: 94
» enskilde tillskjutna	» 10,531: 34
diverse inkomster	» 1,104: 45
	kr. 358,855: 73.

Bland utgifterna för utställningen i Filadelfia hade ingått kostnaderna för ett skolhus, uppgående efter afdrag af försäljningsvärdet till 21,193 kronor.

Bland utgifterna för Chicagoutställningen hade kostnaderna för Sveriges byggnad derstädes intagit ett väsentligt rum. Byggnaden hade nemligen, inbegripet frakt, uppgående till 17,100 kronor, kostat 140,490 kronor 68 öre.

Kostnaderna för utställningsföremålets transport till och från utställningarne hade utgjort:

vid utställningen i Filadelfia	kr. 70,052: —
» » » Paris	» 60,670: —
» » » Chicago	» 51,034: —.

Om från förut omnämnda allmänna omkostnaders belopp droges utgifterna för de omförmälda byggnaderna och för frakt, blefve kostnaderna för utställningarnes drift i runda tal följande:

utställningen i Filadelfia	kr. 281,800: —
» » Paris	» 209,800: —
» » Chicago	» 167,300: —.

Utställarnes antal hade varit:

i Filadelfia	504
» Paris	524
» Chicago	344.

Kostnaden för hvarje utställare i medeltal blefve alltså:

i Filadelfia	omkring kr. 560: —
» Paris	» » 400: —
» Chicago	» » 486: —.

Till jemförelse meddelades, att för Norge, som deltagit såväl i ofvan nämnda 1878 års utställning i Paris som i den derstädes 1889 hållna utställningen, kostnaderna uppgått till följande belopp:

vid utställningen 1878	kr. 213,255: 64
» » 1889	» 88,135: 56

Härtill hade af statsmedel anvisats till utställningen 1878 216,500 kronor, utom reseunderstöd, och till utställningen 1889 100,000 kronor.

Fraktkostnaderna hade år 1878 uppgått till 56,000 kronor men år 1889 utgjort allenast 10,953 kronor 7 öre, hvilket berott derpå, att vid sistnämnda tillfälle de flesta utställare sjelfva betalat frakten för sina föremål.

De norska utställarnes antal hade utgjort:

vid utställningen 1878.....	387
» » 1889.....	280

Kostnaderna för Norges deltagande i nämnda utställning, oberäknadt frakter, hade sålunda i medeltal för hvarje utställare utgjort:

vid utställningen 1878	omkring kr. 406: —
» » 1889	» » 275: —

Dervid vore att märka, det kostnaderna för deltagandet i 1889 års utställning på grund af flera förhållanden, som icke alltid kunde påräknas, blifvit mycket billiga.

Beträffande det anslagsbelopp, som nu erfordrades för Sveriges deltagande i förevarande utställning, hade vidare i promemorian åberopats, hurusom af de ofvan omförmälda till kommerskollegium afgifna yttranden i frågan framginge, att anslutningen till utställningen i allmänhet vore beroende af huruvida de allmänna omkostnaderna komme att helt och hållet bestridas af statsmedel, hvilket äfven särskildt betonats af jernkontoret, som vid föregående utställningar väsentligt bidragit; och ansåges i följd häraf det erforderliga anslagsbeloppet böra beräknas med hänsyn till nämnda förhållande.

Kostnaden för Sveriges och Norges deltagande i ofvannämnda utställningar, oafsedt kostnader för transporter och särskilda byggnader, hade i medeltal för hvarje utställare utgjort omkring 425 kronor och särskildt för utställningen i Paris 1878 403 kronor. Men då fordringarne på sättet för utställningarnes anordnande och prydnade utan tvifvel alltjemt växte, föranleddes deraf gifvetvis ökade kostnader.

Kostnaderna för deltagandet i förevarande utställning syntes därför icke kunna beräknas lägre än till 450 kronor för utställare. Under antagande att 500 utställare komme att deltaga i utställningen skulle alltså erfordras ett belopp af 225,000 kronor, utom kostnaden för transporter, hvilken, under förutsättning att utställningsföremålen, såsom tillförene egt rum, finge fritt fraktas å statens jernvägar, kunde antagas

uppgå till 50,000 à 60,000 kronor. På sätt som varit fallet vid verdensutställningar borde lämpligen jemväl anslag till reseunderstöd åt teknici och arbetare anvisas.

För betäckande af de allmänna omkostnaderna för Sveriges deltagande i ifrågavarande utställning äfvensom till understöd åt teknici och arbetare för besök vid utställningen ansåges alltså erfordras ett belopp af minst 300,000 kronor.

För egen del har departementschefen yttrat:

Den utställning, hvarom nu vore fråga och hvari Frankrikes regering officiellt inbjudit Sverige att deltaga, komme med all sannolikhet att blifva synnerligen storartad. Enligt från Sveriges och Norges minister i Paris ingånget meddelande hade inbjudningen till deltagande i utställningen antagits af alla länder med undantag af Sverige och Norge samt Nordamerikas förenta stater, hvilka ännu icke afgifvit något svar, samt republiken Liberia, som vägrat deltaga. Redan den omständigheten, att sålunda i det närmaste hela världens bildade nationer komme att deltaga i utställningen, syntes utgöra ett kraftigt skäl, hvarför Sverige icke borde undanhålla sig. Ett utöblifvande å Sveriges sida från ett dylikt allmänt möte emellan nationerna skulle helt säkert verka synnerligen menligt för Sveriges anseende. I öfrigt skulle, enligt departementschefens mening, ett deltagande i utställningen utan tvifvel medföra väsentliga fördelar för våra näringar. Sveriges industri vore stadd i raskt framåtskridande. Men nutidens förhållanden gjorde det nödvändigt, åtminstone för den större industrien, att söka afsättning för sina produkter öfver snart sagdt hela världen. Att genom framvisande vid ett sådant tillfälle som det förevarande af framstående alster af våra näringar sprida kännedom om våra afsättningsartiklar till vida kretsar måste därför vara af största vigt och skulle helt säkert bära god frukt.

På dessa skäl ansåge departementschefen, att den från franska regeringen utgångna inbjudningen till Sverige att officiellt deltaga i förevarande utställning borde antagas.

Men på det att ett sådant deltagande skulle kunna komma till stånd, syntes det vara nödvändigt, att staten, likasom vid föregående tillfällen, då Sverige deltagit i verdensutställningar, åtog sig en del af de med ett dylikt deltagande oundvikligen förenade dryga omkostnaderna. Staten borde sålunda i öfverensstämmelse med förut gällande praxis vidkännas de så kallade allmänna omkostnaderna jemte utgifterna för transporter. Enligt hvad ofvan omförmälda promemoria gäfvade vid handen, ansåges dessa utgifter kräfva tillhoppa åtminstone 275,000 kro-

nor. Derutöfver syntes äfven, på sätt som skett ej blott vid de ofvan nämnda tre senaste verdensutställningarne, i hvilka Sverige deltagit, utan äfven vid verdensutställningen i Paris 1889 samt andra större utställningar, nu böra beredas teknici och arbetare reseunderstöd för att genom besök vid utställningen inhemta kännedom om de nyare framstegen inom de särskilda yrkena. Härtill kunde näppeligen anslås mindre belopp än 25,000 kronor.

Ordnandet af Sveriges deltagande i utställningen ansåges, på sätt som vid föregående tillfällen egt rum, böra öfverlemnas åt en särskild bestyrelse, som bland annat borde hafva till åliggande att göra ett noggrant urval af utställningsföremålen, så att dels inga andra tillverkningar komme att utställas än sådana, som kunde uthärda en täflan med andra länders, och dels kostnaderna inskränktes inom måttliga gränser.

Den nödiga framställningen till Riksdagen om anvisande af ett särskildt anslag för ifrågavarande ändamål ansåge departementschefen böra göras redan till nu församlade Riksdag. Då, såsom förut blifvit anfördt, nästan alla andra stater redan lemnat svar å Frankrikes inbjudning, syntes det nemligen icke vara lämpligt att med svaret från Sverige vidare anstode.

Utskottet är visserligen icke öfvertygadt derom, att deltagandet i de utställningar, som i främmande länder anordnas, bereder våra näringar fördelar, som kunna anses motsvara de härmed förenade uppoffringar, och då dylika utställningar, för hvilka anslag af allmänna medel påfordras, ofta återkomma, synas de utgifter, som statsverket härför får vidkännas, blifva ganska betungande. Då emellertid, såsom i statsrådsprotokollet blifvit upplyst, nästan alla bildade nationer komma att deltaga i 1900 års utställning i Paris, synes det icke vara lämpligt, att Sverige derifrån uteblifver. Dock torde omständigheterna icke påkalla, att anslaget för detta ändamål sättes högre än till det belopp, som af Riksdagen beviljades för vårt lands deltagande i 1878 års utställning i Paris, eller 200,000 kronor. Af denna summa böra jemväl understöd åt teknici och arbetare för besökande af utställningen kunna utgå. På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen på extra stat för år 1898 till Kongl. Maj:ts förfogande ställer ett anslag af 200,000 kronor att användas till bestridande

af kostnaderna för Sveriges deltagande i 1900 års
 verdensutställning i Paris och till understöd åt teknici
 och arbetare för att besöka nämnda utställning.

Stockholm den 4 maj 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Det skulle här antecknas, att herr *G. D. R. Tornerhjelm* icke del-
 tagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.